

Asya'nın Sesleri

Sayı: 2

30 Temmuz 2007

Vietnam Şiiri'ne Kısa Bir Giriş

Dr. Ulaş Başar Gezgin*

Vietnam Şiiri ile ilgili Türkçe'deki ilk ve tek seçki, A.Kadir ve Afşar Tımuçin'in derlediği 1973 tarihli 'Vietnam Şiiri' adlı kitaptır. Vietnam'da ise, Türkiye'den şairler tanınmamaktadır; ama hemen hemen bütün Vietnamlılar, Aziz Nesin'i çok iyi bilmektedir; çocuklukları, Aziz Nesin'in öykülerine gülmekle geçmiştir.

Vietnam şiiri, toplumsal yönelimlerden hiç bir zaman bağımsız olmadı: Vietnam'da tarihsel olarak ilk şiirlerin Çin yazını etkisindeki şiirler olduğunu görüyoruz. 150 yıl öncesinde bir Fransız kolonisi olmaya başlaması dolayısıyla, Vietnamlı şairler, bu kez, Çin şiiri yanında, Fransız şiirinden etkilenirler. 1945 sonrasında bağımsızlık hareketi içerisinde, Rus şiirinden etkiler görülür.

Vietnam kalkındıkça, çoğunlukla köyü ele alan, doğayla insanın barışıklığına vurgu yapan Vietnam şiiri ölecek mi, yoksa kentlileşip yeni bir biçim mi alacak? Tuan Ngoc Nguyen, 'Vietnam Yazınında Toplumsal Gerçekçilik' adlı doktora tezinde, Vietnam'ın serbest piyasaya açılmasıyla sanatta toplumsal kaygıların öldüğünü söylüyor; bunu söylemekten de öte, tezi, bu savı destekleyici örneklerle dolu. Öte yandan, aslında, ölen, yalnızca, toplumsal gerçekçilik değil; sanat ölürken, şiir de bundan nasibini alıyor. Bunda, Fransız, Japon, yine Fransız ve son olarak Amerikan sömürgeciliğine karşı, sıcak çarpışmaya girmiş şairlerin son yıllarda birer birer ölüşünün de etkisi var. Bunlar içinde en önde olan 1919 doğumlu Anh Tho, geleneksel Vietnam sanatsal biçimselliği içinde doğayı ve kırsal alanı betimlediği 1941 tarihli şiir kitabıyla tanınmış, sonrasında deli dolu bir genç kız olarak direniş hareketine katılıp siyasal şiirlere yönelmiş bir şairdi; Vietnam, O'nu da, 2005'te yitirdi.

Aşağıda Vietnam şiirini temsil ettiğini söyleyemeyeceğimiz (zaten hangi şiirler Türkçe şiiri temsil edebilir ki örneğin) 4 şiir var. 'Konuklama'da daha çok Çin şiiri etkisinde, evrensel içeriğe vurgu yapan geleneksel bir biçim var. 'Vietnamlı Genç Hanım', tam bir geleneksel Vietnam şiiridir; kırsal kesimde geçer ve köylülerin iç güzelliğini yüceltir. 'Göksel Geçide Bakış' gizemci bir şiir. 'Eş için Söylenen Şarkı' ise, bir yandan, Vietnam halkının sömürgecilere karşı yıllarca sürdürmek zorunda kaldığı sıcak çarpışmalara ilişkin bir şiir, bir yandan da Vietnam geleneklerinde eşden beklenenleri bir kez daha açığa çıkarıyor: Ana sevecenliği, koruyuculuk, kollayıcılık...

"Lotus Çiçekli Kadınlar", Nguyen Thanh Binh

KONUKLAMA

Tam Nguyen Yen Do

Çok zaman geçti son gelişinin üstüne.
Evde değiller çocuklarım bugün
Ve pazar, ötede.
Balık da tutamam ki
Göl derin ve dalgalar hiddetli.
Yakalayamam bir tavuk bile,
Çünkü kocaman bahçe ve ardına dek açık, çitler de.
Olmadı daha hardalın yeşili;
Tomurcuklanmadılar patlıcanlar;
Su kabaklarıysa, yeni yeni olmadalar;
Balkabakları da tomurcuktadırlar.
Fıstığım bile yok ağrlamak için seni, göstermek için
konukseverliğimi.
Ne güzel, beni görmeye gelmişsin.
Bundan iyisi, Şam'da kayısı...
Yalnızca sen ve ben ve yok bir başkası!

VIETNAMLI GENÇ HANIM

Ho Dzenh

Vietnamlı genç hanımım!
Onca sıkıntı çektin doğduğundan bu yana;
Ve bilirim acılarla doludur aşk yaşamın.
Bir köşeye çekilmiş, avunuruz anca' anılarla.

Kuşların ve arılarinki olmadı senin yolun asla
Yitip gidiyor yine de ömrünün baharı usulca.
Tomurcuklanmaya başladığında sevinç,
Duyumsarsın ağırlığını zamanın, çocuklarla kollarında.

Vietnamlı genç hanımım!
Yeni bir yol izliyor zaman şimdi;
Ama bu şanlı günler silip durulamıyor ki
Ayışığı altında bin yıllık kederi.

Yeniden kavramak için geldim imgeni,
Yürüyerek kayısı ağaçları altında, eski yolakta.
Büyümekte semizotları, yol kenarındaki çitlerde hala;
Ve söz verdiğin sevgi, yaşıyor o, sanki yeni.

İyi ürün veriyor ektiğin pirinç tarlası;
Bahar yelleri esiyor tomurcuklar üstünde capcanlı.
Kimse bilmez ki, bakan, pirince gözü gibi
Bu küçük köyde taşır duygularını taşır, gizli gizli!

Vietnamlı genç hanımım!
'Feda' tek söz olsaydı varolduğunu bildiğimiz,
Altın harflerle yazdırırdım 'feda'yı
Onurlandırmak için seni, çektiğin sıkıntıları.

BẠN ĐẾN CHƠI NHÀ

Đã bấy lâu nay bác tới nhà,
Trẻ thời đi vắng, chợ thời xa.
Ao sâu, sóng cả khôn chài cá;
Vườn rộng rào thưa khó đuổi gà.
Cải chửa ra cây, cà chửa nụ;
Bầu vừa rụng rốn, mướp đương hoa.
Đầu trò tiếp khách, trầu không có,
Bác đến chơi đây, ta với ta.

Nguyen Huang Quy

CÔ GÁI VIỆT NAM

Cố gái Việt Nam ơi!
Từ thuở sơ sinh lận đận rồi
Tôi biết tình cô u uất lắm
Xa nhau đành chỉ nhớ nhau thôi.

Cô chẳng bao giờ biết bướm hoa
Má hồng mỗi tiết mỗi phôi pha
Khi cô vui thú là khi đã
Bồng bế con thơ đón tuổi già!

Cô gái Việt Nam ơi!
Ngọn gió thời gian đổi hướng rồi
Thế hệ huy hoàng không đủ xóa
Nghìn năm vàng vạc ánh trăng soi.

Tôi đến đây tìm lại bóng cô
Trở về đường cũ hái mơ xưa
Rau sam vẫn mọc chân rào trước
Sơn sắt lòng cô vẫn đợi chờ.

Dãi lúa cô trồng nay đã tươi
Gió xuân ý nhị vít bông cười,
Ai hay lòng kẻ từng chăm lúa
Trong một làng con đã héo rồi!

Cô gái Việt Nam ơi!
Nếu chữ hy sinh có ở đời
Tôi muốn nạm vàng muôn khổ cực
Cho lòng cô gái Việt Nam tươi.

GÖKSEL GEÇİDE BAKIŞ

Nguyen Dinh Anh

İki kaya duvar arasında
Açılıyor bir gök köşesi.

Uzaktaki ufka bakıyorum
En yüksek noktadan.
Ben daha bir söz sarf edemedim
Baskın veriyor sessizlik.
Bakıyorum yukarıya: gri rengi kayanın;
Bakıyorum aşağıya: yeşil tonları yosunların,
Elimi uzatıyorum öne, selamlamak için bir yareni,
Öyle bir yaren ki, benim elim, onun eli.

Kaybolmuş gibi yeşillik denizinde
Tırmanıyorum doruğa
En vahşi ortamda
renkli çiçeklerle dolu.
ezgili sesler tınlatıyor dere.
Uzaniyor alabildiğine meyve ağaçları, bahar ormanlarında,
Resmederek gerçekliği ya da bir düş bu belki.
Parlıyor ikinci güneşi pus örtüsü boyunca.

Ve bir anda, evet bir anda, parıltı çıkıyor
ortaya
Delip geçici güneş ışınları, yağmur damlaları
boyunca,
Öyle bir şey ki dökülemez, dizelere
Ne de kaydı düşülebilir müzikle.
Çeşit çeşit renge sahip olsa da,
Eli kolu bağlı, kalakalır insan
Esen rüzgarı ve bulutların yolculuklarını
anlatmada.
Sen algının resmini yapabilir misin usta?

Göksel geçit orada yine de,
Tam da bu gezegende
Olgun pirinç tarlaları ile
Bal rengiyle donanmış, vadiden vadiye
Ve yankılanıyor çanlar, atlar üstünde
Ormanlık arazi üzerinde.

Her yönden, her yandan Taylar
hasata ve sebze yetiştirmeye geliyorlar;
Giang ve Dao
Bambu sürgünlerini arıyorlar ve mantar topluyorlar.
Çivit mavisi elbiseleri, uçuşarak,
Renklendiriyor ikinci manzarasını.
Isık çalıyor rüzgarlar, akan derelerin sesleri üstünde
Sabahın ürpertici çiyi ile, ormanların derininde...

Trước Cổng Trời

Giữa hai bên vách đá
mở ra một khoảng trời.

Trên chót đỉnh cao vời
tôi nhìn ra xa thẳm
chưa thốt được thành lời
lại rơi vào yên lặng
ngước lên: màu đá xám
cúi xuống: sắc rêu xanh
xòe tay ngơ gập bạn
nắm lại hóa tay mình.

Như lạc giữa ngàn xanh
khi bước lên chóp núi
giữa muôn trùng hoang dại
bao sắc màu cỏ hoa
con thác rổn rảng nga
đàn dê soi đáy suối
giữa ngút ngàn cây trái
đọc vùng rừng nguyên sơ
không biết thực hay mơ
rạng chiều như hơi khói.

Bỗng hiện ra chói lọi
như nắng rơi qua mưa
không thể chép bằng thơ
không thể ghi bằng nhạc
và dấu bao màu sắc
cũng bất lực mà thôi
như gió thoảng mây trời
làm sao mà vẽ được?

Nhưng cổng trời, cổng trời
ở ngay trên mặt đất
những vật nướng màu mặt
lúa chín ngợp lòng thung
và tiếng nhạc ngựa rung
suốt triền rừng hoang dã.

Người Tày từ khắp ngã
đi gặt lúa trồng rau
những người Giáy, người Dao
đi tìm măng hái nấm
vật áo chàm thấp thoáng
nhuộm xanh cả nắng chiều
và gió thổi suốt reo
ấm giữa rừng sương giá . . .

UYKUSUZ GECELERDE EŞ İÇİN SÖYLENEN ŞARKI

Xuan Quynh

Uyuyamıyorsun değil mi birtanem?
Havalandırmayı açayım istersen
Ve perdeyi çekeyim senin için.
Öyle dingin ki yüzeyi gölün;
Nefret ediyorum sıcaktan, öyle sıcak ki,
Daha mevsimin başı halbuki.
Yeni döndü yaralı askerler,
Savaş kesmemiş, bir de birahane dövuştüler.

Uyuyamıyorsun değil mi birtanem?
Yükselecek gibi görünmede azgın taşkını suyun.
Gözünü açmaya başladığında pirinç taneleri,
Dönecek yeşil yeniden, sanki ekinler hiç yitmemişmiş gibi.
Dostluk kurar ırmak, kayıklar ile
Ve severler insanlar, kayıkçı şarkıları söylemeyi.

Hadi uyu tıptış tıptış birtanem, kapatıyorum kapıyı,
Görebilmek için üst kattan,
Alevler içinde mi gerçekten palmiye ormanı
Yakmışmış Vin Fu halkı birçok tepeyi.
Sönmüş gibi görünüyor orman ateşi
Ve rüzgar, bırakmış esmeyi.
Rahatla birtanem, yalnızca rahatla.

Kimin umurunda o aç evsizler
Evsizler ki yemek dilenirler?
Hadi uyu tıptış tıptış birtanem, uyu birtanem!
Dilenir, sonra köylerine dönerler.
Umur dediğin de bir söz değil mi sonuçta
Pirinç bulunmuyor hiçbir yerde, ne var ki elde avuçta.

Geç oldu, canım benim, uyu hadi, uyu sen!
Kısacağım ışığı ben.
Kimdi yakın arkadaşımızın
Ölümünü haber veren sana kimdi?
İnanma, çünkü iletişim ağları kesiktir
Ve mektuplar yerine gitmemektedir.
Hadi canım, uykuya dön, uykuya, uykuya hadi,
Sesi mi sordun; oğlumuz, kabus görmüş, hepsi bu.
Oyuncak silahlarla, çuvarlarla oynuyor günboyu,
Haykırıyor yüksek sesli, Kurtuluş Ordusu askeri gibi.
Büyüdüğünde O, on yıl sonrası,
Anımsamayacak oyunlarını.

*Çevirenin notu: Şair bu şiiri yazdığı anda Amerikan Savaşı
tümüyle bitmemişti. Vietnamlı savaşılar, zafer için 1 yıl daha
mücadele edeceklerdi. O nedenle, bu şiirde arkatasarda, savaş olduğu sezilmekte.*

“Düşman Köyümüzü Yaktı”, Nguyen Sang

HÁT RU CHỒNG NHỮNG ĐÊM KHÓ NGỦ

Anh không ngủ được ư anh?
Để em mở quạt quạt màn lên cho.
Lạnh sao cái gió mát hồ,
Ghét sao cái nóng đầu mùa đã ghê!
Đoàn thương binh mới trở về
Đánh nhau trước cửa hàng bia lúc chiều.

Anh không ngủ được anh yêu?
Nghe chi con lữ đang chiều nước dâng.
Ngày mai cây lúa lên đồng
Lại xanh như đã từng không mất mùa.
Con sông bạn với con đò,
Con người bạn với câu hò bên sông.

Ngủ đi, em khép cửa phòng
Để em lên gác em trông xem nào.
Ai đồn rằng cọ cháy cao
Người dân Vĩnh Phú đốt bao nhiêu đôi.
Hình như lửa đã tắt rồi,
Gió không thổi nữa anh ơi yên lòng.

Thương gì người đói lang thang
Xin ăn trên khắp phố phường ngoài kia.
Ngủ đi anh hãy ngủ yên
Rồi mai họ sẽ trở về quê thôi.
Lòng thương chỉ nói bằng lời,
Lấy đâu ra gạo cho người được no.

Khuya rồi anh hãy ngủ đi
Để em trở dây em che bớt đèn.
Đứa nào nó nói cùng anh
Cái tin chết của bạn mình vừa xong.
Chắc là đường đất khó khăn
Nên thư từ chẳng thể năng gửi về.
Anh ơi anh hãy ngủ đi
Thằng con ta nó nằm mê đó mà,
Ngày chơi súng giả ba lô
Làm anh giải phóng hết hồ xuất thôi.
Mười năm sau lớn lên rồi
Sẽ quên đi những trò chơi bây giờ.

Kaynakça

Kadir, A. ve Timuçin, A. (1973), “Vietnam Şiiri”, Hilal Matbaacılık, İstanbul.

Nguyen, T.N. (2004), “Socialist Realism in Vietnamese Literature: An Analysis of the Relationship Between Literature and Politics”, Victoria University, Avustralya. Yayınlanmamış doktora tezi.

“Viet Nam Mourns Loss of Female Poet Anh Tho, 86”, Viet Nam News, 16 Mart 2005.

** Bu çalışmadaki tüm şiir çevirileri Dr. Ulaş Başar Gezgin'e aittir. Dr. Gezgin, Ho Chi Minh City'deki RMIT International University Vietnam'da öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Kişisel web sitesine <http://ulas.teori.org> adresinden, Asya üzerine yazdığı son kitabı "Asya Yazıları"nın sitesine ise <http://asyayazilari.blogcu.com> adresinden ulaşılabilir.*

“Tarlaya Çalışmaya Gidenler”, Le Thua

ASYA’NIN SESLERİ

Bahçeşehir Üniversitesi Asya-Pasifik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi'nin ücretsiz yayınıdır.

Kaynak gösterilmesi şartıyla alıntı yapılabilir.

Görüş ve önerileriniz için: Altay Atlı

Tel: 0212 381 0978 Faks: 0212 381 0020 email: altay.atli@bahcesehir.edu.tr
